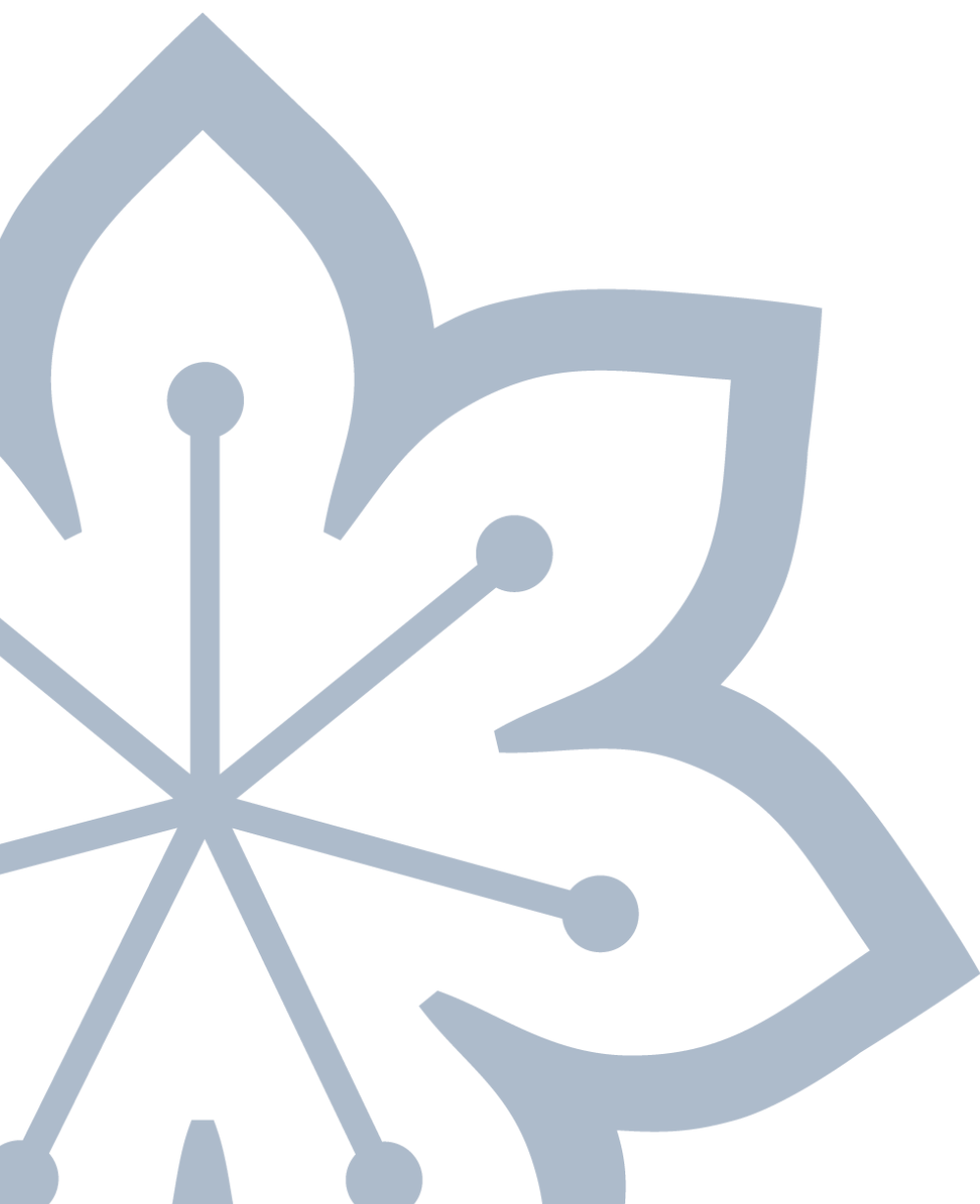

Den värmländska kompetensförsörjningen

Grums
Våren 2022

Ansvarig verksamhet	Regional utveckling
Kontakt	Ulrica Matthed Bergström, strateg kompetensförsörjning Britta Zetterlund Johansson, strateg kompetensförsörjning
Datum	2022-08-30
Diarienummer	RUN/220095
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

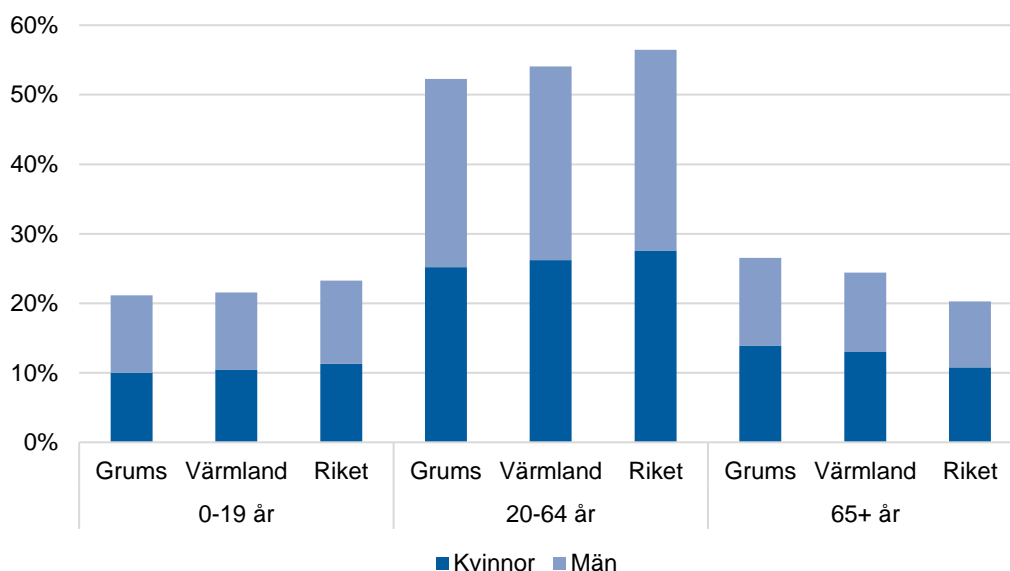
Innehåll

Befolkning 2021 – 2040	4
Gymnasiebehörighet	7
Andel behöriga lärare	9
Ämnesinriktning gymnasiet.....	10
Genomströmning gymnasiet.....	11
Avbrott gymnasiet.....	12
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	13
Övergång till eftergymnasial utbildning	17
Utbildningsnivå	18
Sysselsättning	21
Arbetslöshet.....	22
Köns- och åldersfördelning per bransch.....	25

Befolkning 2021 – 2040

Statistiska centralbyrån (SCB) tar årligen fram en befolkningsframskrivning som baseras på antaganden om barnafödande, dödlighet samt flyttningar. Dessa antaganden har i sin tur baserats på hur utvecklingen sett ut under de senaste nio åren i kommunen, länet och riket. Allt annat lika, så ser SCB att befolkningen kommer att utveckla sig så här till 2040.

Viktigt att komma ihåg är att en befolkningsframskrivning inte är någon sanning om framtida befolkningsutveckling, utan en prognos främst baserad på de senaste årens utveckling i regionen och utvecklingen i riket som helhet. Störst osäkerhet i prognosen råder kring antalet personer som invandrar till Sverige, eftersom det till stor del är beroende av förhållanden i vår omvärld samt invandringspolitiska beslut. Vi ser till exempel en minskande invandring under de senaste åren på grund av en striktare invandringspolitik i Sverige, och coronapandemin har ytterligare begränsat rörelsefriheten i världen. En minskad invandring påverkar Värmlands befolkningsutveckling stort, eftersom länets folkökning under lång tid drivits av invandringen.

Figur 1: Befolkningen i Grums, Värmland och riket efter kön och ålder, 2021
(Källa: SCB)

Detta diagram visar hur befolkningsstrukturen i Grums skiljer sig från Värmland och riket som helhet. Befolkningen är indelad efter kön och efter åldersgrupperna 0–19 år, 20–64 år samt 65 år och äldre.

Grums kommun har en mindre andel av befolkningen som är 0-19 år och 20-64 år jämfört med Värmland och riket. Grums har däremot en större andel av befolkningen som är 65 år och äldre. Kombinationen av en lägre andel i arbetsför ålder och en större andel äldre kan påverka kommunens försörjningsbörda negativt, då det är färre som arbetar och genom inkomstskatten finansierar välfärden och fler som nyttjar den genom omsorg, sjuk- och hälsovård.

Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
0-19	Kvinnor	911	850	-61	-6,7%
	Män	1 012	866	-146	-14,4%
	Samtliga	1 923	1 716	-207	-10,8%
20-64	Kvinnor	2 292	2 035	-257	-11,2%
	Män	2 462	2 193	-269	-10,9%
	Samtliga	4 754	4 228	-526	-11,1%
65+	Kvinnor	1 262	1 348	86	6,8%
	Män	1 152	1 158	6	0,5%
	Samtliga	2 414	2 506	92	3,8%
Totalt	Kvinnor	4 465	4 233	-232	-5,2%
	Män	4 626	4 217	-409	-8,8%
	Samtliga	9 091	8 450	-641	-7,1%

Tabell 1: Befolkningsförändringar i Grums kommun 2021-2040, per åldersgrupp och kön
(Källa: SCB)

Denna tabell visar befolkningen i Grums kommun 2021 samt den förväntade befolkningen 2040 efter åldersgrupp och kön. En total minskning av befolkningen till 2040 prognostiseras till drygt sju procent. Befolkningen i arbetsför ålder förväntas minska med 11,1 procent, medan barn och unga förväntas minska ungefär lika mycket. Befolkningen 65 år och äldre förväntas däremot öka med strax under fyra procent.

Förändringen skiljer sig något åt mellan könen över åldersgrupperna. Bland barn och unga förväntas andelen pojkar minska mer än andelen flickor, medan andelen kvinnor som är 65 år och äldre förväntas öka mer än andelen män i åldersgruppen. Totalt sett är den förväntade minskningen mindre bland kvinnor än bland män.

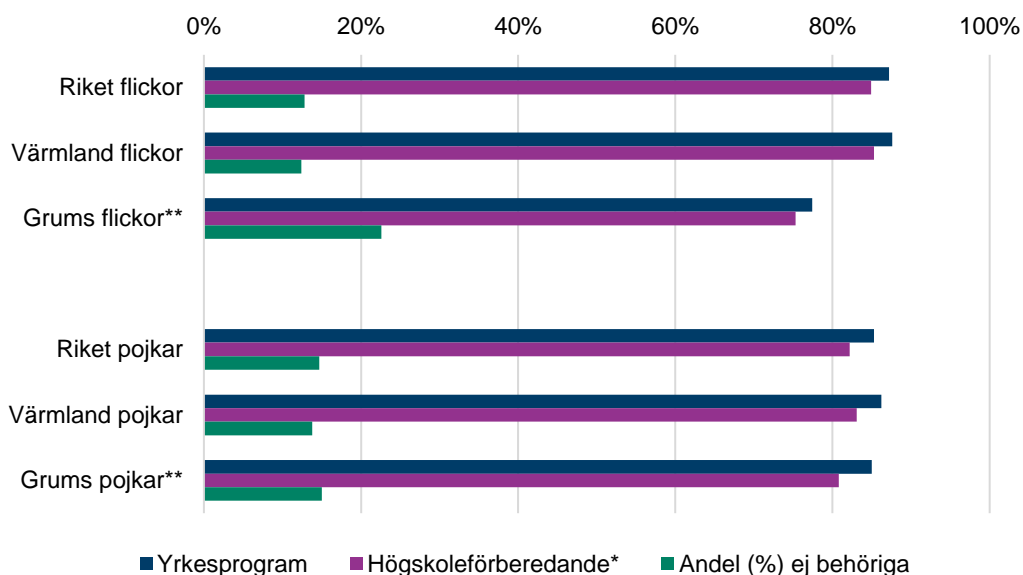
Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
65-69 år	Kvinnor	297	276	-21	-7,1%
	Män	290	281	-9	-3,1%
	Samtliga	587	557	-30	-5,1%
70-74 år	Kvinnor	296	294	-2	-0,7%
	Män	321	274	-47	-14,6%
	Samtliga	617	568	-49	-7,9%
75-79 år	Kvinnor	293	258	-35	-11,9%
	Män	272	245	-27	-9,9%
	Samtliga	565	503	-62	-11,0%
80-84 år	Kvinnor	187	214	27	14,4%
	Män	150	182	32	21,3%
	Samtliga	337	396	59	17,5%
85-89 år	Kvinnor	110	176	66	60,0%
	Män	82	116	34	41,5%
	Samtliga	192	292	100	52,1%
90-94 år	Kvinnor	62	100	38	61,3%
	Män	30	53	23	76,7%
	Samtliga	92	153	61	66,3%
95+ år	Kvinnor	17	30	13	76,5%
	Män	7	7	0	0,0%
	Samtliga	24	37	13	54,2%

Tabell 2: Befolkningsförändringar i Grums kommun 2021-2040, åldersgruppen över 65 år
(Källa: SCB)

I tabellen på föregående sida såg vi att gruppen 65 år och äldre som helhet förväntas minska med knappt fyra procent till 2040, men om vi tittar närmare så ser vi en del viktiga skillnader mellan åldersgrupperna och mellan kvinnor och män. Befolkningen 65-79 år förväntas minska till 2040, men i de äldre segmenten förväntas befolkningen öka relativt stort procentuellt. Kvinnorna förväntas öka mer än männen i åldersgrupperna 85-89 och 95+ år, medan det är männen som ökar mer i grupperna 80-84 och 90-94 år. Ser vi till exempel på den allra äldsta delen av befolkningen, de som är 95 år och äldre, så prognosticerar SCB en total ökning på drygt 54 procent till 2040. Vår könsuppdelade data visar dock att kvinnorna förväntas öka med 76,5 procent medan männen inte förväntas öka alls i den här åldersgruppen.

Vad gäller den påverkan på försörjningsbördan som kan bli en effekt av att andelen av befolkningen i arbetsför ålder minskar så skulle detta kunna lindras något genom att fler fortsätter arbeta efter att de fyllt 65 år. Dessvärre ser inte detta ut att kunna lindra försörjningsbördan i Grums, eftersom även befolkningen 65-79 år minskar. Problemet med försörjningsbördan kan alltså förvärras ytterligare när man tittar närmare på åldersfördelningen i gruppen 65+ i och med att de allra äldsta, de som generellt sett är i störst behov av hälso- och sjukvård, ökar stort.

Gymnasiebehörighet

Figur 2: Behörighet till gymnasieskolan, läsåret 2020/21

(Källa: Skolverket)

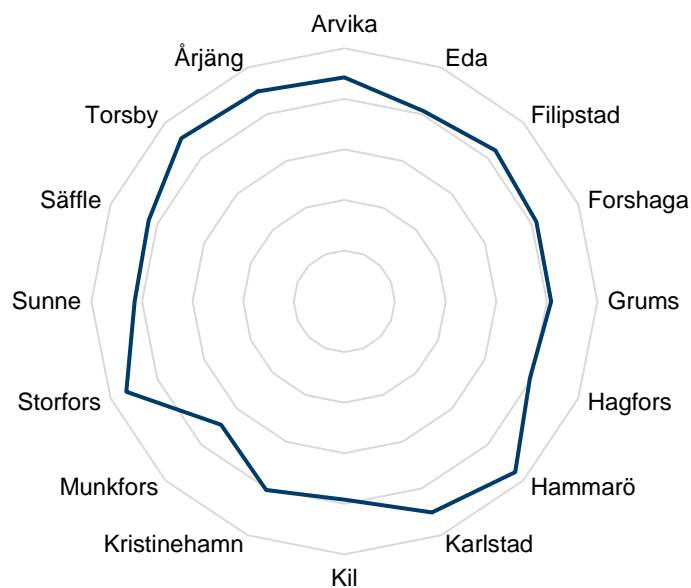
*Andelen behöriga till högskoleförberedande program har beräknats som ett snitt av andelen behöriga till estetiskt program, ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapliga program och naturvetenskapligt och tekniskt program.

**Andelen ej behöriga flickor och pojkar har beräknats som 100% minus andelen behöriga till yrkesprogram.

Eftersom yrkesprogram har lägst antagningsbetyg så är andelen behöriga till yrkesprogram + andelen ej behöriga = 100 procent av eleverna.

När det gäller andelen elever som gick ur grundskolan med gymnasiebehörighet läsåret 2020/21 så ligger Värmlands län något högre än riket som helhet, både för yrkesprogram och högskoleförberedande program och både för flickor och pojkar.

Behörigheten till både yrkesprogram och högskoleförberedande program är lägre bland eleverna som går ur grundskolan i Grums jämfört med både länet och riket, men skillnaderna mot län och rike är större för flickor än pojkar. I de mindre kommunerna kan dock kullarna bli ganska små, och därmed får varje individ större påverkan procentuellt. Den aktuella årskullen bestod av 71 elever.

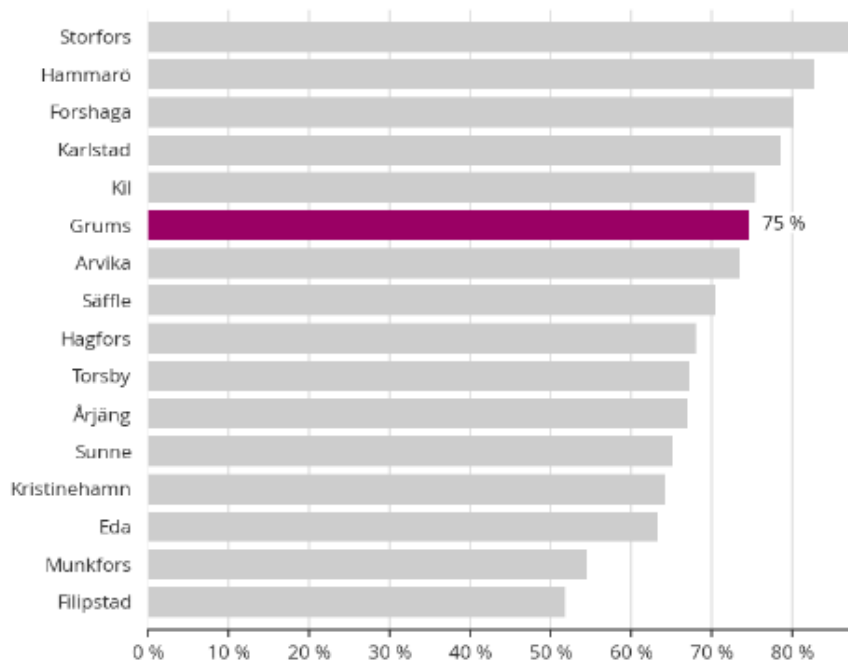

Figur 3: Skillnad i gymnasiebehörighet, läsåret 2020/21
(Källa: Skolverket)

Det ser väldigt olika ut med gymnasiebehörigheten i de värmländska kommunerna. I diagrammet ovan är gymnasiebehörigheten lägst i den mittersta cirkeln (0 %) och högst längst ut (100 %), och varje cirkel är 20 procent. Vi kan tyvärr inte visa skillnaderna mellan flickors och pojkars gymnasiebehörighet eftersom små värden i vissa kommuner gör att siffrorna inte blir jämförbara.

Andel behöriga lärare

Grundskolan i Grums kommun ligger i det övre mellanskiktet när det gäller lärarbehörighet, jämfört med andra värmländska kommuner.

Källa: Skolverket

Figur 4: Andel behöriga grundskollärare i Värmland, oktober 2021
(Källa: SCB / Läraryrket)

I oktober 2021 hade motsvarande 75 procent av lärarna i grundskolan i Grums kommun lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne. Jämfört med andra kommuner i landet är lärarbehörigheten i Grums relativt hög. Kommunen är rankad som nummer 68 bland landets 290 kommuner.

Av de sammanlagt 79 heltidstjänsterna i grundskolan i Grums kommun (motsvarande 94 lärare) var det 59 som hade lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

– Det är beklämmande att behörigheten ligger kvar på den här nivån nationellt. Kraftfulla åtgärder måste till. Inte minst handlar det om att göra läraryrket mer attraktivt och hållbart och det sker genom konkurrenskraftiga löner och minskad arbetsbelastning, säger Johanna Jaara Åstrand och tillägger:

– Att elevers tillgång till behöriga lärare varierar så kraftigt över landet är ett stort misslyckande. Staten måste ta ansvaret för läraryrket och en likvärdig skola.

Bland kommunerna i Värmlands län har Storfors störst andel behöriga lärare (88 %) och Filipstad lägst (52 %).

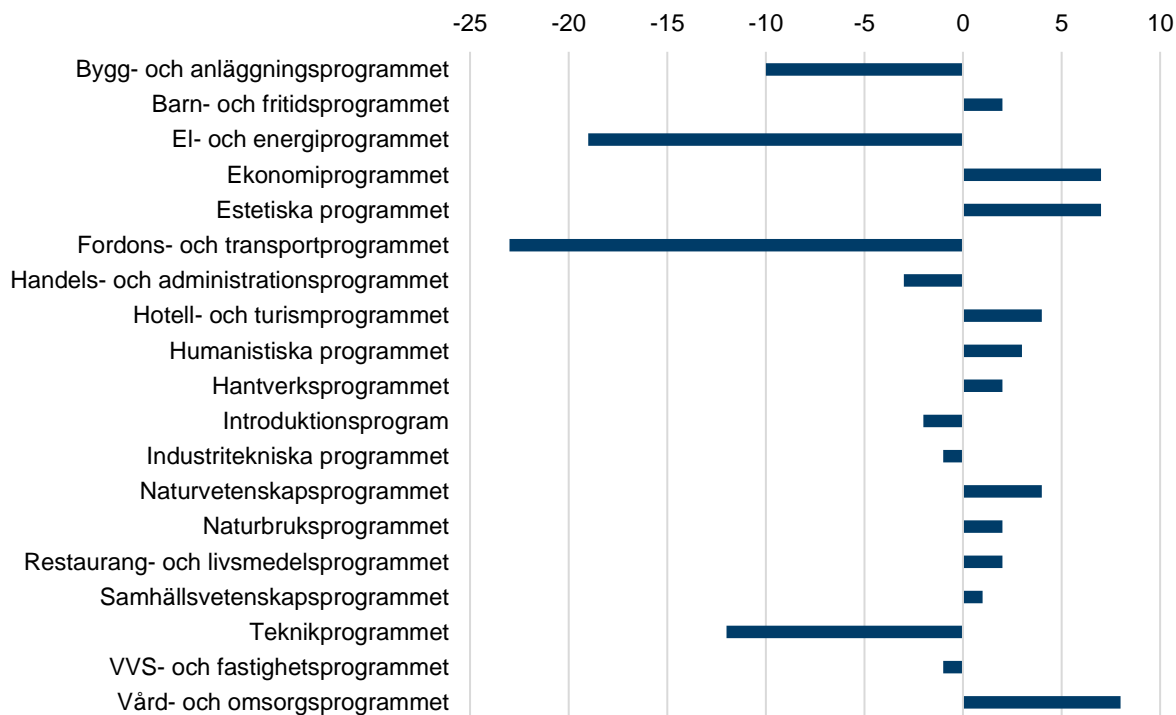
Text och diagram från Läraryrket's årliga uppdatering¹:

<https://www.laryrket.se/artikelsidor/kolla-andelen-behoriga-i-din-kommun?region=grums-kommun>

¹ Senast uppdaterad 31 mars, 2022

Ämnesinriktning gymnasiet

Den könsuppdelade arbetsmarknaden syns redan i unga kvinnors och mäns val till gymnasiet. De inriktningar som har en större andel kvinnor leder i många fall till kvinnodominans i motsvarande bransch på arbetsmarknaden, och likadant för män.

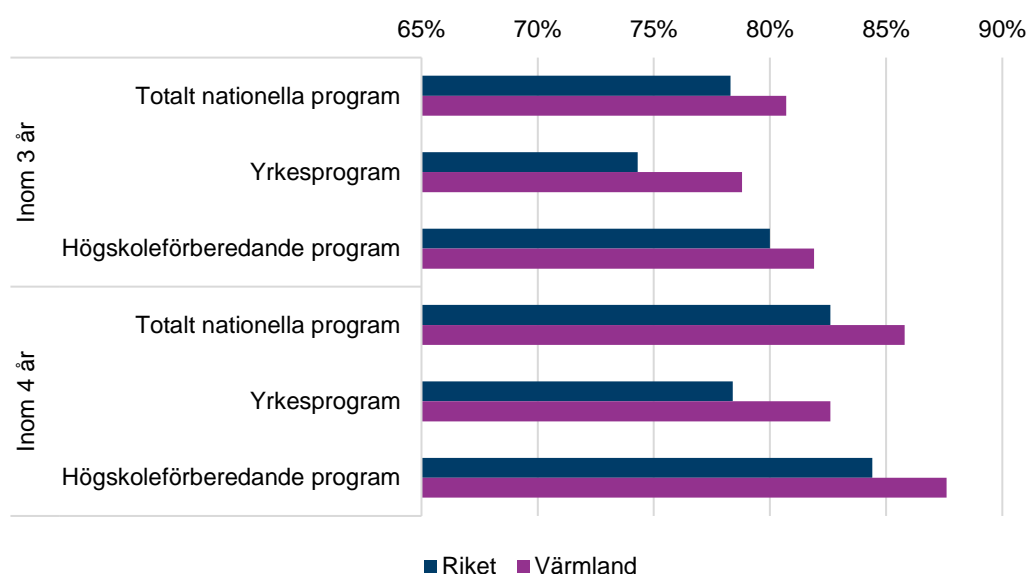
Figur 5: Mäns och kvinnors studieinriktning på gymnasiet, 2019
(Källa: SCB)

I diagrammet ovan visas utbildningar med en övervikt av män till vänster om axeln och en övervikt av kvinnor till höger om axeln. Diagrammet visar övervikt kvinnor och män i antal, enligt axeln överst i diagrammet.

Bland elever på gymnasiet 2019 som var folkbokförda i Grums var det störst obalans på fordons- och transportprogrammet och el- och energiprogrammet, där det var en övervikt av män. Även teknikprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet hade en övervikt av män. Vård- och omsorgsprogrammet, ekonomiprogrammet och estetiska programmet hade istället en övervikt av kvinnor, men mönstret är att männen är mer koncentrerade till ett mindre antal utbildningar än kvinnorna.

Dessa ämnesinriktningar speglar i hög utsträckning vilka branscher kvinnor och män arbetar i.

Genomströmning gymnasiet

Figur 6: Genomströmning gymnasiet, startläsåret 2017/18
(Källa: Skolverket)

Diagrammet visar andel (%) som slutfört gymnasieprogram med examen inom tre eller fyra år. Observera att vi inte tagit med genomströmningen för introduktionsprogram, utan fokuserar på de nationella programmen. Genomströmningen är generellt högre inom de högskoleförberedande programmen än inom yrkesprogrammen.

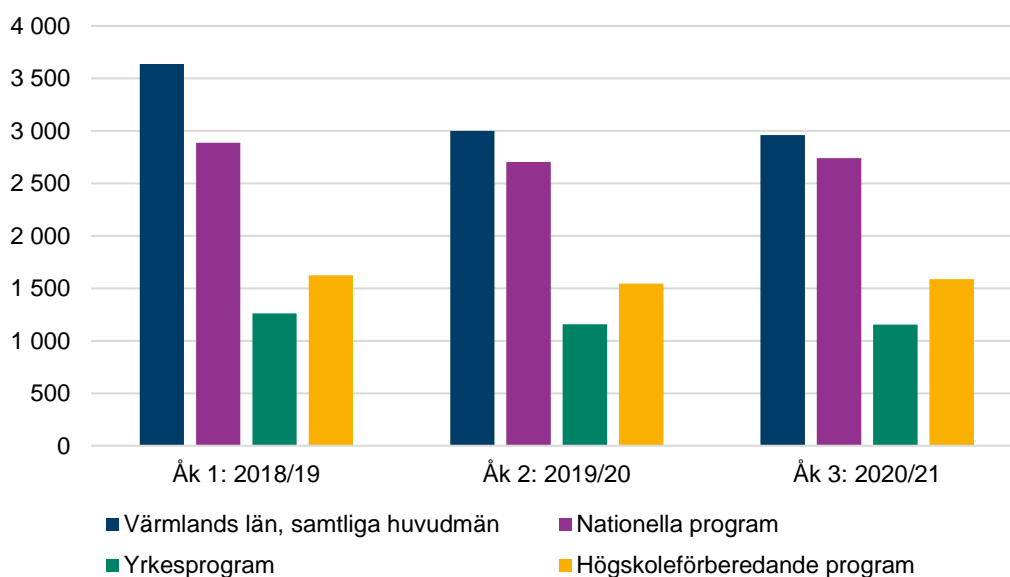
Eftersom Skolverkets statistik inte baseras på elevernas folkbokföringskommuner utan skolans placering kan vi inte visa data för Grums kommun utan visar genomströmningen för länet.

Genomströmningen i gymnasieskolan i Värmland är genomgående högre än snittet för riket. Inom yrkesprogrammen är genomströmningen på tre år strax under 79 procent (74 procent i riket) och på fyra år knappt 83 procent (78 procent riket). Inom de högskoleförberedande programmen är genomströmningen på tre år 82 procent (80 procent riket) och på fyra år nästan 88 procent (84 procent riket).

Avbrott gymnasiet

Skolverkets statistik visar samtliga avbrott, och orsaken till att en elev försvinner ur statistiken från ett år till ett annat behöver inte nödvändigtvis bero på att hen avbrutit sina studier. Till exempel kan en elev åkt som utbytesstudent eller flyttat till annat län. Eftersom varken SCB, Skolverket eller CSN har data där en kan följa individer genom skolgången är det svårt att med säkerhet säga vart individerna tar vägen.

Här får vi visa siffror för länet. 2020 var det enligt Skolverket tre procent av nybörjare i gymnasiet som också var folkbokförda i Värmland som gjorde avbrott/studieuppehåll föregående år, vilket är samma siffra som rikssnittet. Det var 23 procent som bytte från introduktionsprogram till ett nationellt program, vilket var två procentenheter lägre än rikssnittet.

Figur 7: Förändringar i elevantal i kullen som började gymnasiet hösten 2018
(Källa: Skolverket)

Men för att se hur elevantalet förändras från ett år till ett annat kan det vara intressant att följa en kull över tre år, en förmodad gymnasieutbildning. Ser vi enbart på antalet elever och jämför hur många som började gymnasiet hösten 2018 och hur många som är kvar i oktober 2021 när mätningen görs så har totalt 19 procent av eleverna försvunnit längs vägen. Denna siffra avser samtliga huvudmän och inkluderar introduktionsprogrammen, och det största tappet sker mellan första och andra året.

Bland de nationella programmen är förändringen mycket mindre, en minskning med fem procent totalt. Yrkesprogrammen minskade elevantalet med nio procent under de här åren, och de högskoleförberedande programmen endast två procent.

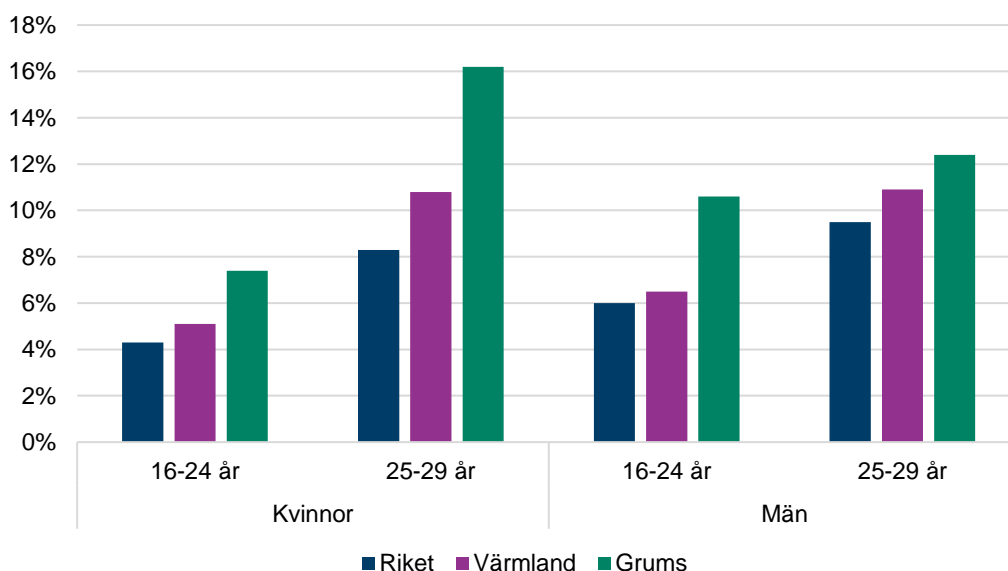
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Definitionen för unga som varken arbetar eller studerar är: Unga mellan 16-29 år som är folkbokförda i Sverige och under ett helt kalenderår:

1. Inte haft inkomster över ett basbelopp, 47 300 kr (2020)
2. Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) UVAS-statistik bygger på underlag som innefattar hela befolkningen i åldern 16 till 29 år, inte endast ett urval, vilket gör att problem med bortfall som vid exempelvis enkätundersökningar kan undvikas.

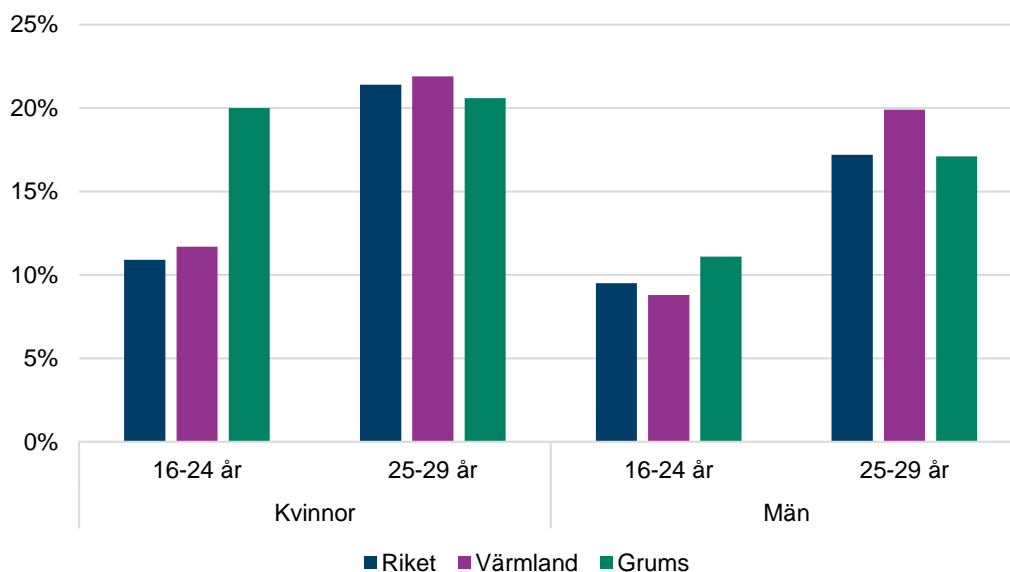
Personer som bor i Sverige men arbetar i ett angränsande land, alltså personer som vi kallar gränspendlare, är exkluderade ur statistiken på MUCF:s webbplats². För Värmlands del är det framför allt närheten till Norge som påverkar, och personer bosatta i Sverige som arbetspendlar till Norge är borträknade för alla år från och med 2007.

Figur 8: Unga som varken arbetar eller studerar 2020, INRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

När det gäller unga som varken arbetar eller studerar och som är födda i Sverige ligger Grums över både Värmland och riket som helhet bland både kvinnor och i båda åldersgrupperna. Skillnaden mot läns- och rikssnittet är störst i gruppen kvinnor 25-29 år, och minst bland män i samma åldersgrupp.

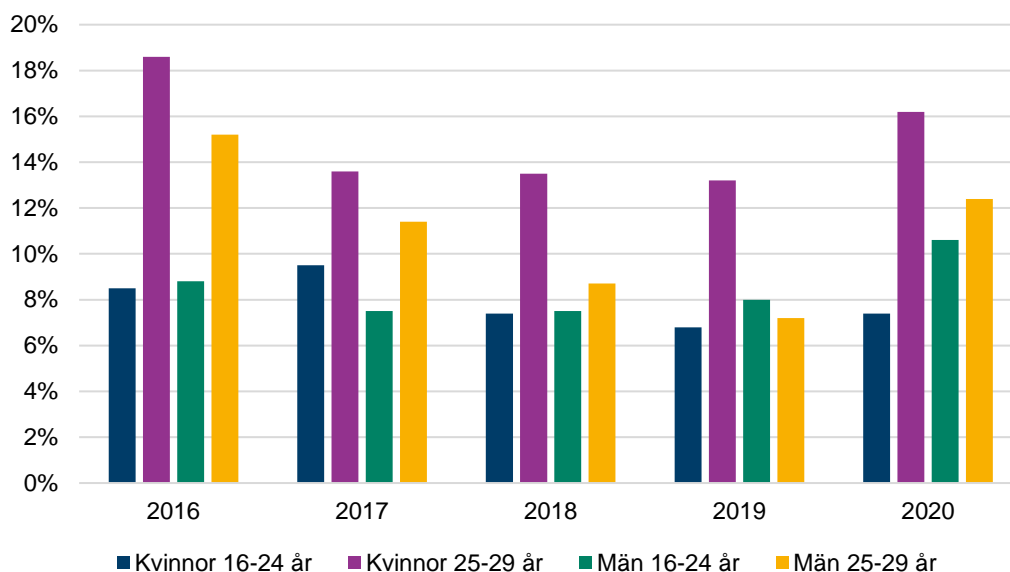
² <https://www.mucof.se/verktyg/statistik-om-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

Figur 9: Unga som varken arbetar eller studerar 2020, UTRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

När det gäller unga som är födda utanför Sverige är bilden mer blandad. Grums har en lägre andel invånare mellan 25-29 år som varken arbetar eller studerar jämfört med läns- och rikssnitten. Däremot är andelen män 16-24 år något högre, och andelen kvinnor i samma åldersgrupp är mycket högre jämfört med Värmland och Sverige.

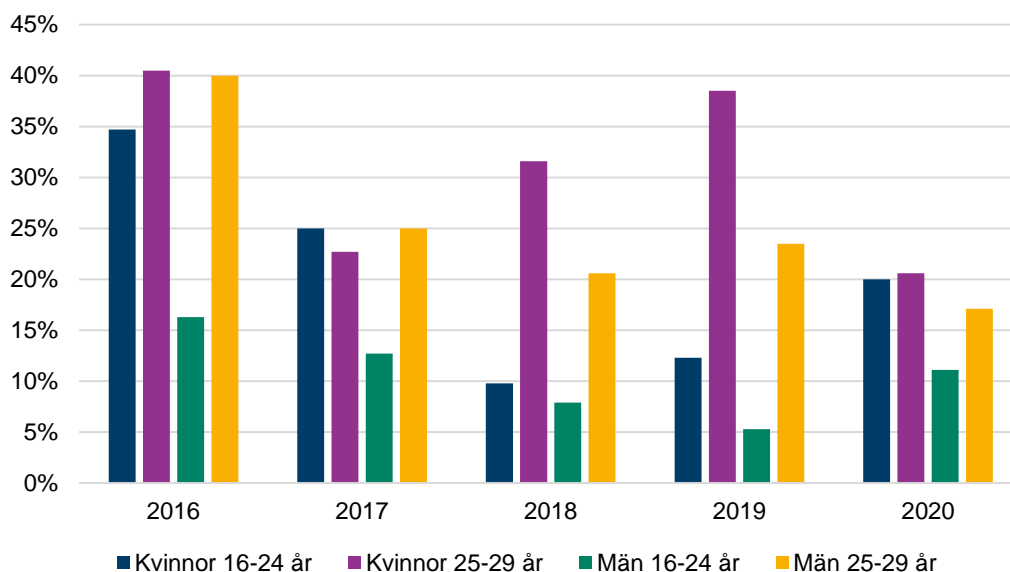
Det är dock viktigt att komma ihåg att i de mindre kommunerna kan det handla om få individer, vilket får stor bäring på den procentuella fördelningen.

Figur 10: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2016-2020, INRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Bland inrikes födda kvinnor som varken arbetar eller studerar har andelen minskat med 1,1 procentenheter i den yngre gruppen och 2,4 procentenheter bland 25-29-åringar. Andelen inrikes födda män som varken studerar eller arbetar har de senaste fem åren ökat med 1,8 procentenheter bland 16-24-åringar men minskat med 2,8 procentenheter bland 25-29-åringar.

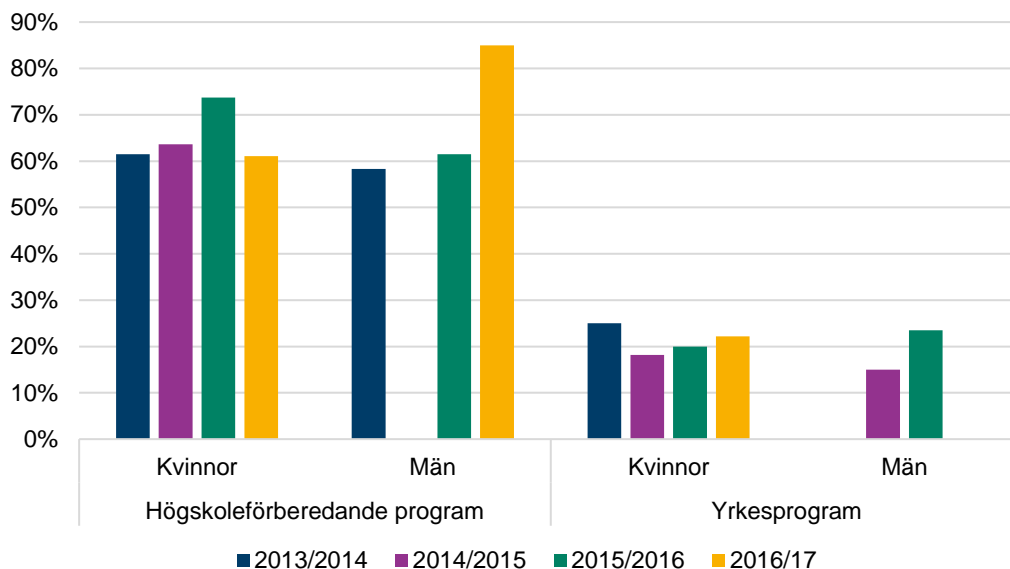
Figur 11: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2016-2020, UTRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

För utrikes födda unga i Grums som varken arbetar eller studerar syns en markant minskning över de senaste fem åren för båda könen och i båda åldersgrupperna. Bland kvinnor har andelen minskat med 14,7 procentenheter för kvinnor 16-24 år och 19,9 procentenheter för kvinnor 25-29 år. Bland männen har andelen minskat med 5,2 procentenheter för män 16-24 år och 22,9 procentenheter för män 25-29 år.

Övergång till eftergymnasial utbildning

Tittar man på hur andelen elever folkbokförda i kommunen som inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning påbörjat eftergymnasiala studier är bilden blandad i de fyra senaste årskullarna.

Figur 12: Övergång till eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasiet
(Källa: SCB)

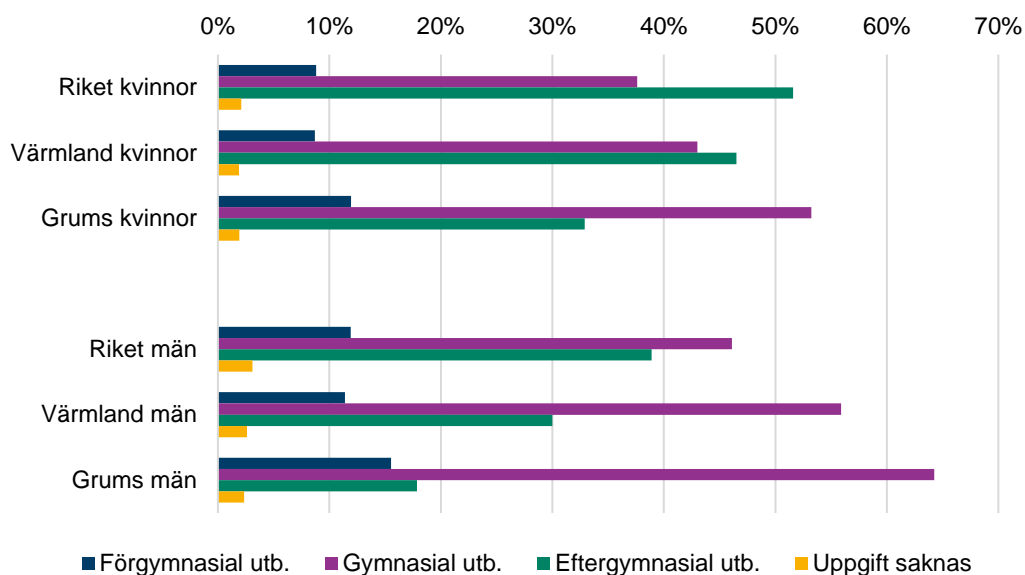
Bland kvinnorna i Grums som gått en högskoleförberedande utbildning på gymnasiet har det under tre av de fyra senaste åren varit runt 60 procent som gått vidare till en högre utbildning tre år senare. Av de som tog studenten våren 2016 var andelen högre, knappt 74 procent. Av de män i Grums som gått en högskoleförberedande gymnasieutbildning var det också ungefär 60 procent av kullarna som tog studenten 2014 och 2016 som gått vidare till högre utbildning inom tre år. Däremot var det inga män som tog studenten från högskoleförberedande program våren 2015. Av de som gick ur gymnasiet från högskoleförberedande program våren 2017 gick hela 85 procent vidare till eftergymnasiala studier inom tre år.

Bland studenter som valt ett yrkesprogram på gymnasiet är det långt färre som läser vidare på högskola, men det är ju också en stor del av syftet med yrkesprogrammen – att utbilda mot konkreta, befintliga behov på arbetsmarknaden. Generellt är det dock en större andel kvinnor än män som går vidare från yrkesprogram till en eftergymnasial utbildning.

Värt att tänka på är att årskullarna i Grums är små och har omfattat i snitt 33 kvinnor och 29 män under de aktuella åren. På de högskoleförberedande programmen har kullarna i snitt bestått av 15 kvinnor och 11 män, och på yrkesprogrammen 18 kvinnor och 17 män. Små värden gör att varje individs beslut att studera vidare eller inte får stort genomslag på den procentuella fördelningen och kan svänga drastiskt från år till år.

Utbildningsnivå

Diagrammen för utbildningsnivå visar högsta avslutade utbildning, inte hur många som har en viss utbildning. En person som räknas in i "Eftergymnasial utbildning > 3 år" har ju även förgymnasial utbildning, gymnasial utbildning, och eftergymnasial utbildning, men räknas bara i kategorin för hens högsta avslutade utbildning.

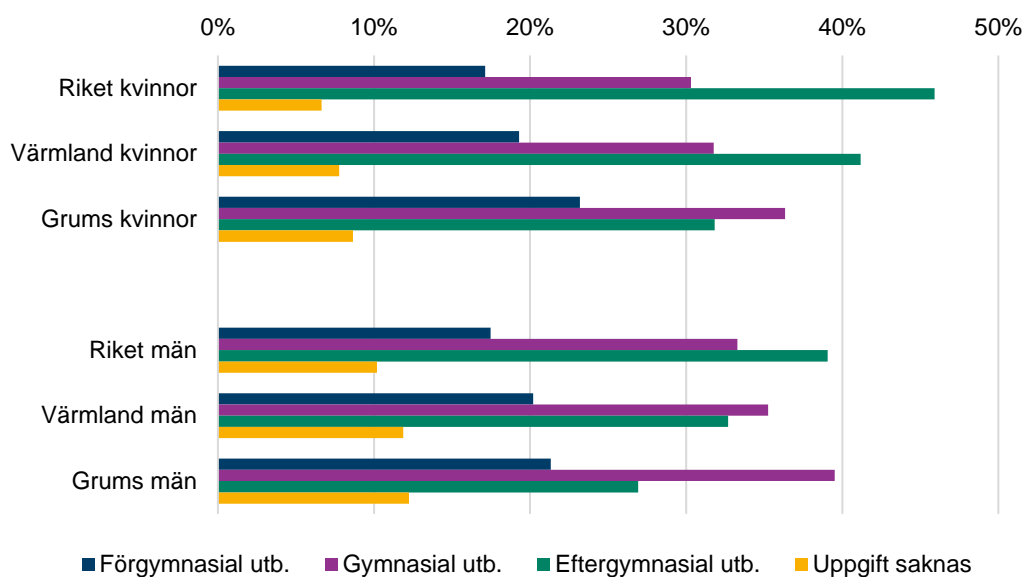
Figur 13: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, 2021
(Källa: SCB)

Det är fler invånare mellan 25-64 år i Grums vars högsta avslutade utbildning är förgymnasial eller gymnasial jämfört med Värmland och riket. Grums halkar alltså efter något vad gäller eftergymnasial utbildning.

I Grums är det 33 procent av alla kvinnor mellan 25-64 år vars högsta utbildning är eftergymnasial, jämfört med 47 procent av de värmländska kvinnorna och 52 procent av kvinnorna i riket. I Grums är det istället 65 procent av kvinnorna mellan 25-64 år som har som högst grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 52 procent i Värmland och 47 procent i riket.

Bland samtliga män som är 25-64 år och folkbokförda i Grums är det 18 procent vars högsta utbildning är eftergymnasial utbildning, jämfört med 30 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen män som högst har grundskole- eller gymnasieutbildning är i Grums 80 procent, jämfört med 67 procent i Värmland och 58 procent i riket som helhet.

Bland kvinnor mellan 25-64 år är det i Grums två procent där uppgift om utbildning saknas, precis som i övriga Värmland och i riket. Bland männen i Grums är det också två procent som saknar uppgift om utbildning, en procentenhet lägre än snitten för Värmland och riket.

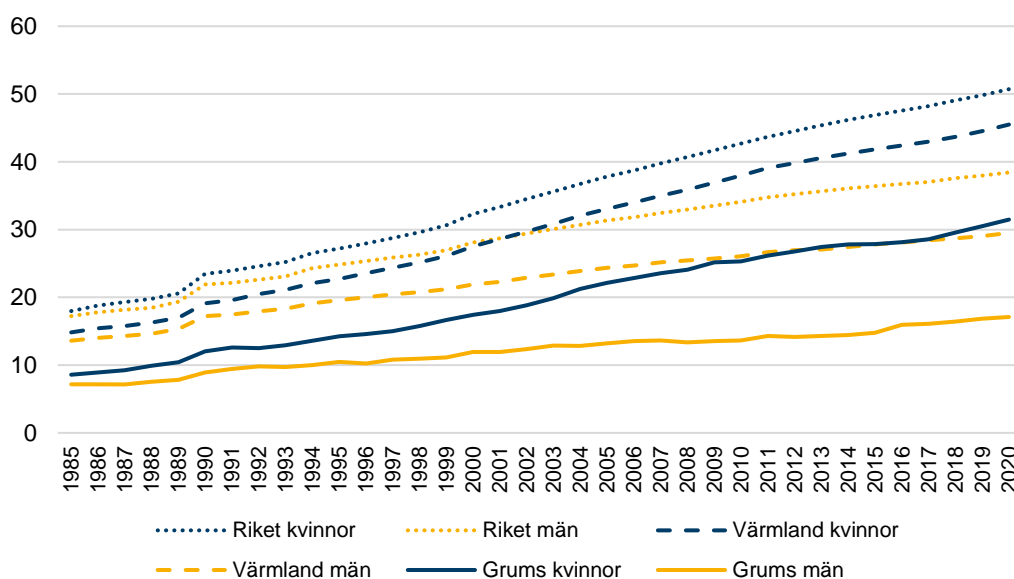

Figur 14: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, UTRIKES födda, 2021
(Källa: SCB)

Bland de utrikes födda kvinnorna mellan 25-64 år i Grums är det 32 procent vars högsta avslutade utbildning är eftergymnasial, jämfört med 41 procent av de utrikes födda kvinnorna i länet och 46 procent på riksnivå. I Grums är det 60 procent av utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år som har högst en grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 51 procent i Värmland och 47 procent i riket.

Bland utrikes födda män som är 25-64 år och folkbokförda i Grums har 27 procent en eftergymnasial utbildning, jämfört med 33 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen som högst har grundskola eller gymnasium är i Grums 61 procent, jämfört med 55 procent i Värmland och 50 procent i riket som helhet. Ser vi enbart på utrikes födda män är det alltså en större andel som har eftergymnasial utbildning jämfört med snittet för samtliga män i Grums, vilket innebär att andelen inrikes födda män mellan 25-64 år med eftergymnasial utbildning är lägre än snittet för samtliga män.

Bland utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år är det i Grums 9 procent där uppgift om utbildning saknas, jämfört med åtta procent i Värmland och sju procent i riket. Bland de utrikes födda männen är det i Grums 12 procent, vilket är samma som länssnittet med två procentenheter högre än rikssnittet.

Figur 15: Andel (%) av befolkningen 25-64 år med eftergymnasial utbildning, 1985-2021
(Källa: SCB)

När vi tittar på hur andelen av hela befolkningen mellan 25-64 år som har en eftergymnasial utbildning, inklusive forskarutbildning, har utvecklats över tid ser vi stora könsskillnader. 1985 var det ganska liten skillnad mellan andelarna kvinnor och män som hade en eftergymnasial utbildning, men under de följande 36 åren har andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökat mer än andelen män.

I riket ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 18 procent 1985 till 52 procent 2021. Andelen män med högre utbildning ökade från 17 procent till 39 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med nästan 34 procentenheter ökade andelen män med knappt 22 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2021 var skillnaden drygt 12 procentenheter.

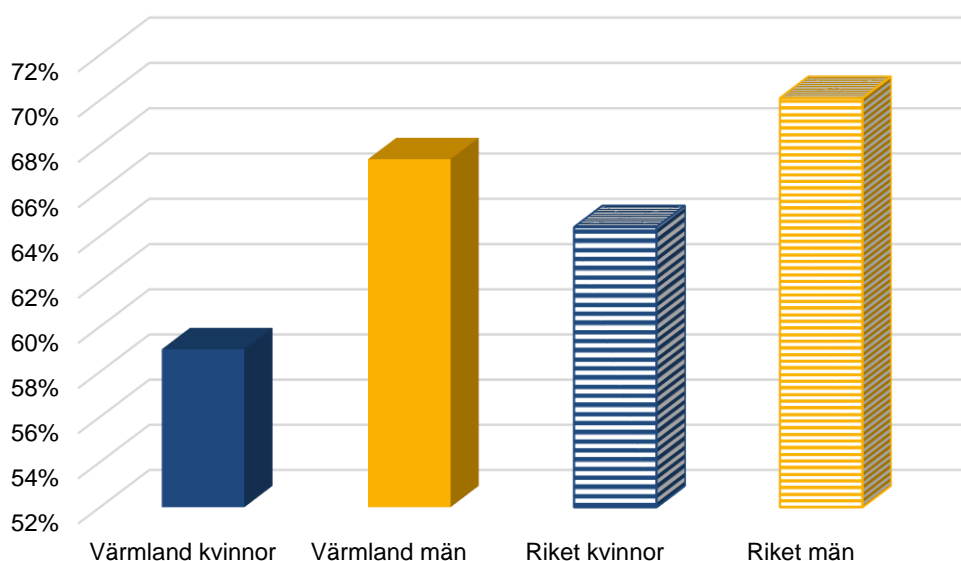
I Värmland ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 15 procent 1985 till 47 procent 2021. Andelen män ökade från 14 till 30 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med nästan 32 procentenheter ökade andelen män med ungefär hälften så mycket, 16 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor än män med en eftergymnasial utbildning, men 2021 var skillnaden 16 procentenheter.

I Grums ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 9 procent 1985 till 33 procent 2021. Andelen män ökade från 7 procent till 18 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med 24 procentenheter ökade andelen män med 11 procentenheter. 1985 var det två procentenheter fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2020 var skillnaden 15 procentenheter.

Sysselsättning

Personer som utfört minst en timmes arbete under en mätvecka, antingen som anställd, företagare eller medhjälpare i ett familjeföretag, räknas som sysselsatta. Sysselsättningsgraden visar hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. När man säger befolkningen i arbetsför ålder menar man vanligtvis personer i åldern 20-64 år, men SCB:s arbetskraftsundersökningar baseras på befolkningen 15-74 år.

För att exemplifiera sysselsättningsgraden kan man tänka sig ett samhälle med totalt 130 invånare där 100 personer är mellan 15-74 år gamla och 60 personer är sysselsatta. Sysselsättningsgraden blir då 60 procent (60/100).

Figur 16: Sysselsättning per kön 2021, Värmland och riket
(Källa: SCB)

Då sysselsättningsgraden inte är tillgänglig på kommunnivå får vi se på Värmland som helhet. Det är dessutom vanskligt att jämföra 2021 års siffror med tidigare år, på grund av att arbetskraftsundersökningarna (AKU) sedan den 1 januari 2021 anpassats till EU:s nya ramlag vilket innebär förändringar i bland annat definitionen av sysselsatta och av urvalet. Till exempel klassas inte längre vissa långtidsfrånvarande som sysselsatta, och det har medfört en ökning av antalet personer som klassas som ej i arbetskraften 2021 jämfört med föregående år. SCB har gjort en dubbelmätning under 2021 för att kunna länka 2021 med äldre tidsserier, så på sikt kommer vi återigen att kunna se förändringar över tid³.

Värmlands sysselsättningsgrad ligger under rikets både bland kvinnor och män. 2021 var 59 procent av kvinnorna i Värmland sysselsatta, jämfört med 64,4 procent på riksnivå. Bland männen var det i Värmland 67,4 procent sysselsatta jämfört med 70,1 procent i riket som helhet.

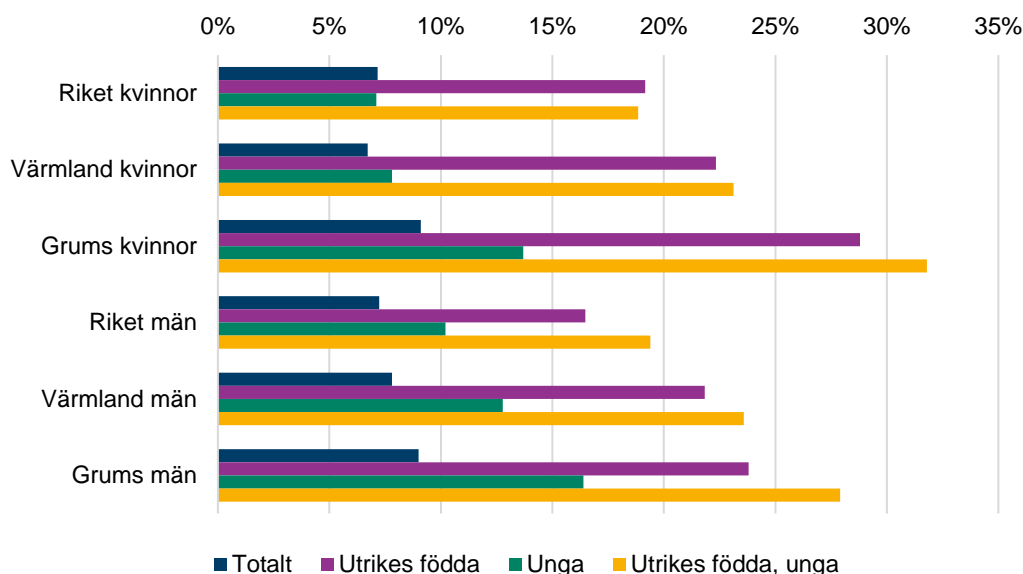
Sysselsättningsgraden baseras på de individer som är registrerade som förvärvsarbetande i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS. De flesta som arbetspendlar över en landsgräns registreras inte som förvärvsarbetande, vilket innebär att sysselsättningen i regioner som har en högre gränspendling underskattas.

³ <https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/produktrelaterat/aktuellt/information-om-inforande-av-ny-ramlag-2021-i-aku/>

Arbetslöshet

Arbetslöshet kan uttryckas som antalet arbetslösa och som andelen arbetslösa av den registrerade arbetskraften. Arbetslöshet mäts alltså inte mot befolkningen i arbetsför ålder som sysselsättningsgraden utan mot det totala antalet sysselsatta och arbetslösa personer i befolkningen.

För att sätta arbetslöshetsmättet i ett sammanhang kan man tänka sig ett samhälle med 100 personer i arbetsför ålder. 60 personer är sysselsatta och 20 personer är arbetslösa. Arbetslösheten uppgår då till 25 procent (20/80).

Figur 17: Arbetslöshet som andel av den registrerade arbetskraften, december 2021
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Samtliga grupper jämförs som andel av den registrerade arbetskraften (antal sysselsatta + arbetslösa). I Arbetsförmedlingens månadsstatistik ingår alla inskrivna arbetslösa mellan 16-64 år.

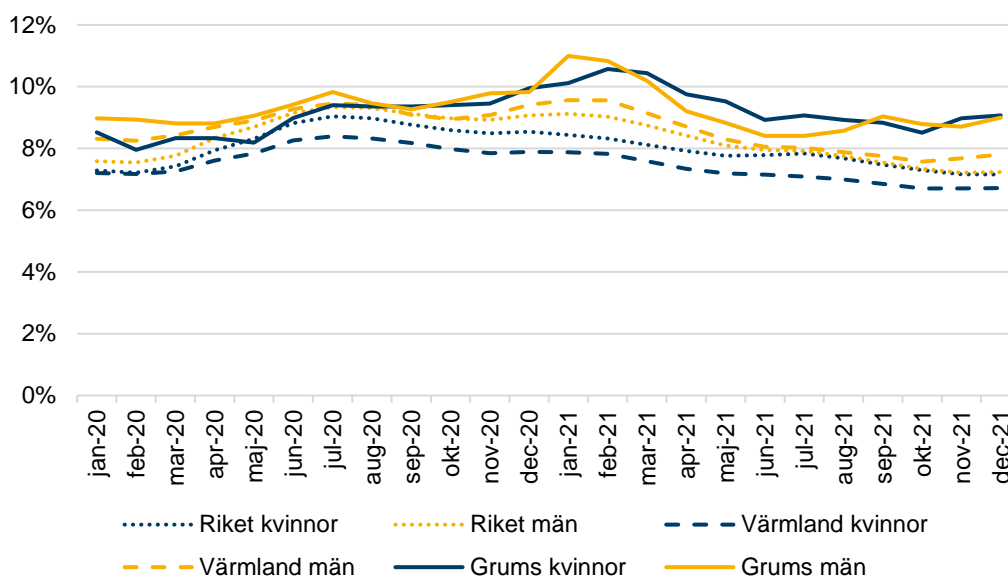
Ser vi på arbetslösheten i Grums jämfört med Värmland och riket som helhet så ligger kommunen högre än Värmland och riket i samtliga grupper för både kvinnor och män.

På riksnivå var arbetslösheten bland både kvinnor och män 7,2 procent i december 2021. I Värmland var arbetslösheten bland kvinnor 6,7 procent och bland män 7,8 procent. I Grums var arbetslösheten bland kvinnor 9,1 procent och bland män 9,0 procent.

I riket var 19,2 procent av de **utrikes födda** kvinnorna i arbetskraften arbetslösa och 16,5 procent av männen. Bland utrikes födda kvinnor i Värmland var arbetslösheten 22,3 procent och bland männen 21,8 procent. I Grums var 28,8 procent av kvinnorna och 23,8 procent av männen arbetslösa.

Bland **unga 18-24** år var arbetslösheten i december 7,1 procent bland kvinnorna på riksnivå och 10,2 procent bland männen. Bland de värmländska unga kvinnorna var arbetslösheten 7,8 procent och bland männen 12,8 procent. I Grums var 13,7 procent av kvinnorna och 16,4 procent av männen mellan 18 och 24 år arbetslösa.

Bland **unga som är utrikes födda** var arbetslösheten i december 18,8 procent bland kvinnorna och 19,4 procent bland männen i riket. I Värmland var 23,1 procent av kvinnorna och 23,6 procent av männen arbetslösa. Bland utrikes födda unga i Grums var 31,8% av kvinnorna och 27,9% av männen arbetslösa i december 2021.

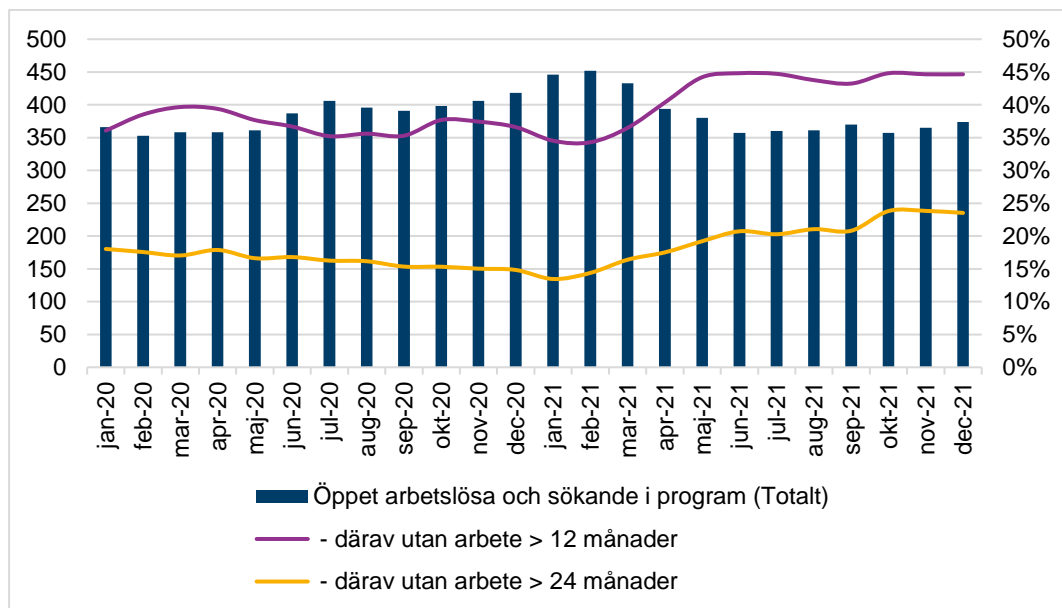
Figur 18: Andel arbetslösa kvinnor och män i riket, länet och kommunen, över tid
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Det kan vara intressant att se hur arbetslösheten bland kvinnor och män rört sig under de senaste två åren, med tanke på coronapandemin och dess påverkan. Grums (heldragen linje) jämförs här med Värmland (streckad linje) och riket (prickad linje). De blå linjerna är kvinnor och de gula är män.

Arbetslösheten bland både kvinnor och män i Grums har varit högre än läns- och rikssnitten under i stort sett hela perioden januari 2020 till och med december 2021. Den högsta arbetslösheten bland kvinnorna i Grums uppmättes i februari 2021 och började sedan sjunka. I slutet av 2021 steg arbetslösheten på nytt.

Arbetslösheten bland männen i Grums har i stort följt kvinnornas, men har haft en högre topp och en djupare dal. I januari 2021 var arbetslösheten som högst bland männen, men sjönk sedan till sin lägsta nivå i juni 2021. Under andra halvåret 2021 steg arbetslösheten bland männen i Grums svagt.

Bland både kvinnor och män på riks- och länsnivå var arbetslösheten lägre i december 2021 än i januari 2020. Bland kvinnor i Grums var arbetslösheten däremot högre i december 2021 jämfört med januari 2020, och bland männen låg den på exakt samma nivå.

Figur 19: Långtidsarbetslösa kvinnor och män som andel av alla arbetslösa i kommunen, januari 2020 – december 2021

(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Coronapandemin har i flera avseenden inneburit ytterligare utmaningar för de som redan innan pandemin stod långt ifrån arbetsmarknaden. Antalet långtidsarbetslösa har ökat relativt stort i länet som helhet mellan januari 2020 och december 2021.

Den totala arbetslösheten i antal personer visualiseras av staplarna och läses av mot den vänstra axeln. Linjerna visar den procentuella andel som varit arbetslösa i mer än 12 eller 24 månader och läses av mot den högra axeln.

Av samtliga 366 personer som var folkbokförda i Grums och arbetslösa i januari 2020 var det 132 personer (36 %) som varit utan arbete i minst 12 månader och 66 personer (18 %) som varit utan arbete i 24 månader eller längre. I december 2021 var det totalt 374 personer som var arbetslösa i kommunen, och av dessa hade 167 personer (45 %) varit utan arbete i minst 12 månader och 88 personer (24 %) hade varit utan arbete i minst 24 månader.

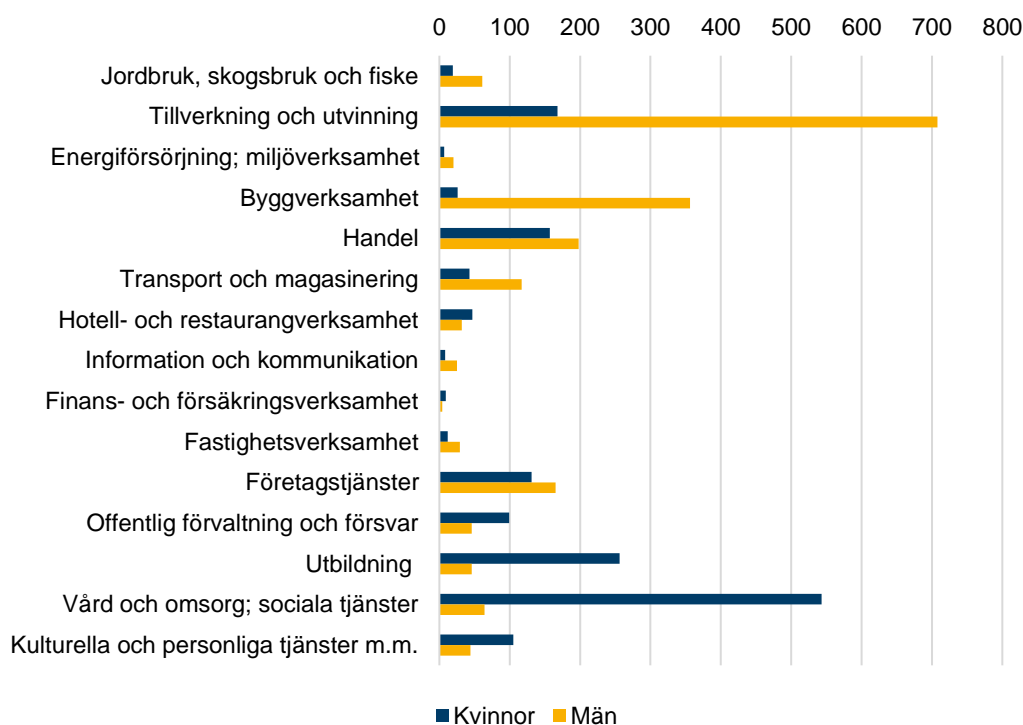
Den månad då flest var arbetslösa under perioden var februari 2021, då 452 personer folkbokförda i Grums var arbetslösa. December 2021 var det flest invånare i Grums som hade varit arbetslösa i mer än 12 eller 24 månader, 167 respektive 88 personer.

Från januari 2020 till högsta punkten i februari 2021 ökade antalet arbetslösa i kommunen med 23 procent. Sett över hela perioden har dock antalet arbetslösa i kommunen stigit från 366 till 374 personer, en ökning med två procent.

Långtidsarbetslösheten har dock fortsatt uppåt i en högre takt. Antalet personer som varit utan arbete i minst 12 månader har ökat från 132 personer i januari 2020 till 167 personer i december 2021, en ökning med 27 procent. Antalet personer som varit utan arbete i minst 24 månader har under samma period ökat från 66 till 88 personer, en ökning med 33 procent.

Köns- och åldersfördelning per bransch

Värmland har en mycket könssegregerad arbetsmarknad, vilket blir tydligt när vi tittar på inom vilka branscher kvinnor respektive män arbetar.

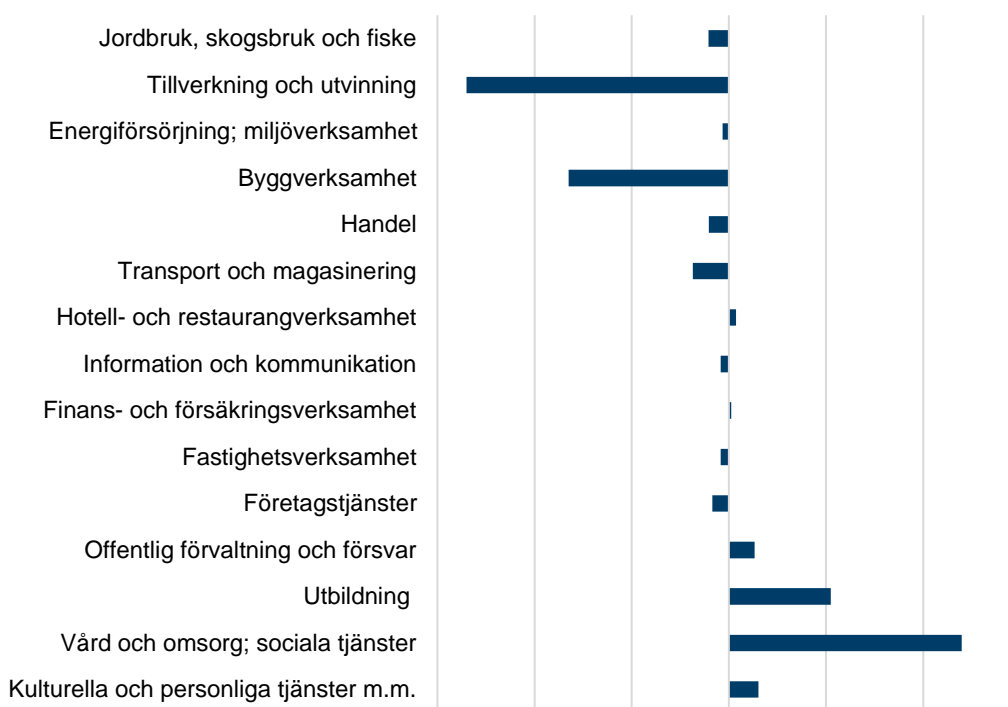
Figur 20: Förvärvsarbetande kvinnor och män 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) var det 1 706 kvinnor och 1 944 män mellan 20-64 år och folkbokförda i Grums som förvärvsarbetade 2020. Av dessa arbetade 76 kvinnor och 29 män inom en okänd verksamhet enligt Svensk Näringsgrensindelning (SNI) och är inte inkluderade i ovanstående diagram.

Det är tydligt att det största antalet kvinnor finns inom vård, omsorg och sociala tjänster samt inom utbildning. Nästan hälften av kvinnorna (799 kvinnor) i Grums arbetar inom dessa två näringsgrenar. Bland männen är det istället tillverkning och utvinning och byggverksamhet som dominerar, där totalt 55 procent (1 064 män) av de förvärvsarbetande männen mellan 20-64 år i kommunen arbetar.

Den bransch där det minsta antalet kvinnor arbetar är energiförsörjning och miljöverksamhet, och branschen med det minsta antalet män anställda är finans- och försäkringsverksamhet.

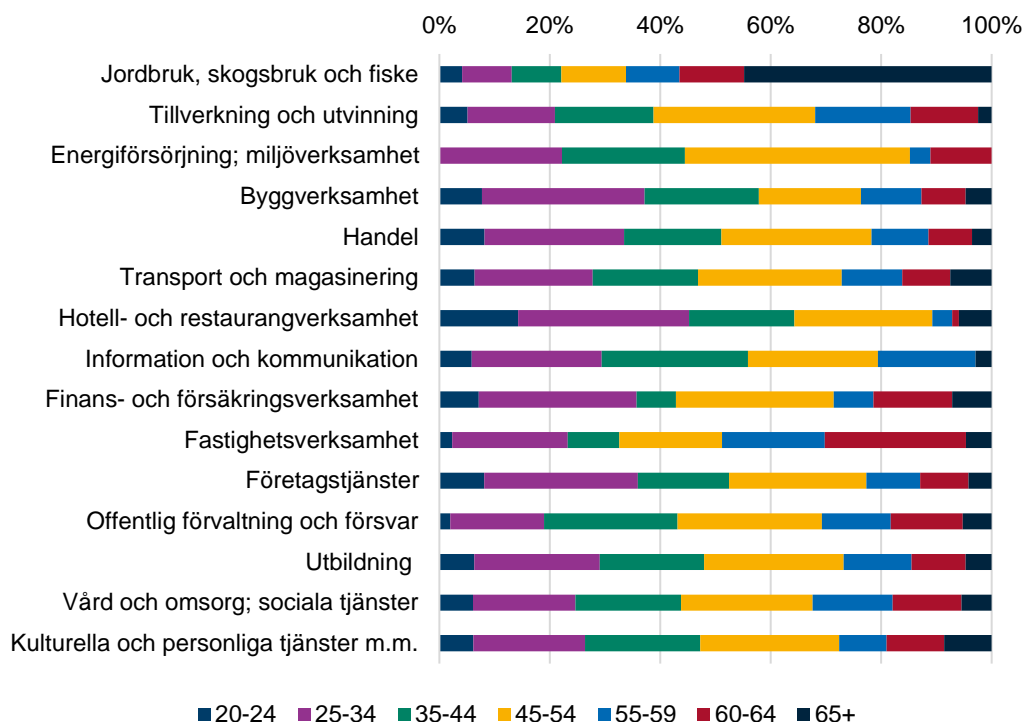
Figur 21: Underskott eller överskott av kvinnor 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Diagrammet ovan visar branschernas under- eller överskott av kvinnor (antalet kvinnor anställda i branschen minus antalet män). De branscher som har ett stort underskott av kvinnor (mansdominerade) finns på den vänstra sidan om axeln, och de branscher som har ett stort överskott av kvinnor (kvinnodominerade) finns på den högra sidan.

Genom att enbart titta på underskott eller överskott av kvinnor⁴ blir det tydligt hur stor obalans det är i de mest mans- och kvinnodominerade branscherna. Ju längre stapeln är, desto större obalans. Att de branscher som har de största obalanserna också överlag är de branscher där de flesta förvärvsarbetande är anställda spår på den könsuppdelade arbetsmarknaden ytterligare.

⁴ Här har vi valt att titta på underskott och överskott av kvinnor, men man kan självklart välja att titta på underskott och överskott av män. Då hade istället mansdominerade branscher visats på höger sida axeln och kvinnodominerade på vänster sida, men den sneda fördelningen kvarstår och hade alltså enbart blivit spegelvänd.

Figur 22: Åldersfördelning bland de anställda i branscherna, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Genom att titta på åldersstrukturen i näringsgrenarna kan man skapa sig en ungefärlig uppfattning om kommande pensionsavgångar inom respektive bransch. Här har vi även inkluderat gruppen 65+ för att se hur många personer 65 år och äldre som fortfarande är förvärvsarbetande.

Jordbruk, skogsbruk och fiske har den största andelen äldre förvärvsarbetande, där 66 procent av de anställda är 55 år och äldre. Här ingår ett stort antal skogsägare som äger och förvaltar skog och inte i egentlig mening förvärvsarbetar, men inte desto mindre behöver en yngre generation i sinom tid ta över.

Hotell- och restaurangverksamhet är den bransch som har den största andelen unga anställda, där hela 89 procent är 54 år eller yngre och 45 procent under 35 år.

